

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: Escultura sobre fusta i pintura sobre tela

OBJECTE: Retaule

MATERIAL / TÈCNICA: Retaule: fusta daurada i estofada al tremp (decoracions vegetals) i policromada a l'oli (rostres dels personatges). Quadre: pintura a l'oli sobre tela

TÍTOL / TEMA: Retaule de Santa Caterina

AUTOR: Joan Arnau Moret. Firmat part inferior dreta quadre: ARNAU FECIT BARCINONE 1678

DATA / ÈPOCA: Quadre amb data a la part inferior dreta: 1678 / Època barroca

DIMENSIONS: 420 x 110 x 8 cm (retaule) i 216 cm x 266 cm (pintura sobre tela)

LOCALITZACIÓ: Catedral Girona, capella de Santa Caterina

POBLACIÓ: Girona

COMARCA: Gironès

NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 12230

COORDINACIÓ: Maite Toneu (pintura sobre tela) i Josep Paret (escultura)

DESMUNTATGE I MUNTATGE: Josep Paret, Carla Enrique, Carol Folch, Laia Duran, Núria Jutglar i Clara Bailach

RESTAURACIÓ: Pintura sobre tela: Irene Panadés, Laia Roca i Núria Piqué; Retaule: Idoia Tantull, Laia Roca, Irene Panadés i Sandra Piris

ANALÍTIQUES: Ricardo Suárez

FOTOGRAFIA: Ramon Maroto i Víctor Ilera

Introducció

El Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC) culmina l'actuació de conservació i restauració del retaule de Santa Caterina, de la catedral de Girona, d'època barroca, amb el muntatge, en el centre del retaule, de la gran pintura a l'oli sobre tela, que representa la santa amb els seus atributs.

La restauració s'ha dut a terme en dues parts: una per a la pintura sobre tela, que es va dur al CRBMC per restaurar-la amb més condicions, i l'altra per a l'estructura de fusta, amb policromia i dauradura, que per la seva pròpia naturalesa es va restaurar *in situ*. Cal assenyalar que el retaule no havia estat mai desmuntat i s'ha volgut mantenir aquesta característica durant la intervenció. Per això les tasques *in situ* han requerit d'una bastida a l'anvers i al revers del retaule, per poder arribar a tots els racons del moble.

Descripció historicoartística

El retaule és de fusta daurada, amb decoració d'estofa al tremp (decoracions vegetals), i policromia a l'oli (rostres dels personatges). Al centre hi ha una pintura a l'oli sobre tela. Tot això col·locat sobre un basament de pedra nummulítica de Girona.

La pintura sobre tela és obra de l'artista Joan Arnau Moret. A la part inferior dreta del quadre està signat i datat: "ARNAU 1678". Possiblement, el retaule, pel tipus de decoració manierista que presenta, es podria datar de principis del segle XVII.

Cal destacar, al revers del retaule, la presència de llates de fusta, clavades directament a l'estructura del retaule, com a protecció del revers de la pintura sobre tela.

Estat de conservació

Tot el conjunt es trobava en un estat de conservació deficient, a causa de l'envelliment dels materials constitutius; de les condicions variables d'humitat i temperatura, normals en un edifici d'aquestes característiques; del propi ús del moble, i de l'acumulació de pols en el revers del conjunt.

L'envelliment dels materials provocava diverses degradacions, com els aixecaments de capa de preparació i pictòrica i el despreniment de peces. Les condicions climàtiques, a més, provocaven moviments del suport, que es manifestaven en forma de fissures i esquerdes.

També, el fum de les espelmes utilitzades per als usos litúrgics, havia provocat l'enfosquiment generalitzat de la capa superficial, i l'acumulació de pols en el revers del retaule facilitava la proliferació d'insectes xilòfags.

Intervenció de conservació–restauració

La pintura sobre tela es va retirar del seu lloc original per fer-ne la conservació–restauració al CRBMC. Aquest procés ha consistit en la fixació de les capes de preparació i de policromia, la neteja superficial i química de la superfície pictòrica, la neteja superficial del revers i l'aplicació de massilla a les pèrdues amb el seu posterior retoc cromàtic.

Tota la pintura sobre tela s'ha protegit, pel davant, amb un vernís de baix pes molecular. Al darrere, s'hi ha col·locat una tela sintètica. Juntament amb la tela, també s'han portat al Centre les llates de fusta que la protegien pel darrere, per a desinsectar-les, consolidades i retornar-los la seva estabilitat estructural, molt debilitada per un sever atac d'insectes xilòfags.

Pel que fa a l'estructura de fusta, restaurada *in situ*, i amb una rica presència de policromia i dauradura, aquesta s'ha fixat, netejat, desinsectat i consolidat. Cal destacar la fixació de la policromia, per la gran quantitat d'aixecaments que tenia el retaule, i també, per la seva importància estètica, la neteja de la superfície pictòrica que, un cop retirada la capa de fum i de vernís oxidat, ha recuperat els colors originals.

Finalment, s'han col·locat les peces desplaçades, pintura sobre tela i llates de fusta, en el seu lloc original, després que s'havia acabat la restauració de l'estructura. A continuació, el conjunt s'ha pogut presentar de forma adequada i unificar-ne estèticament totes les parts.

S'ha millorat l'estabilitat del retaule amb la col·locació de quatre perfils d'alumini anoditzat, ancorats al mur de la capella, al revers del retaule i a la part superior. Aquests perfils asseguren la correcta verticalitat de la peça. El reforç s'ha fet sense retirar els ancoratges de fusta que ja tenia el retaule.

Per acabar, només ressaltar que s'han trobat fragments del vitrall medieval que tapava la finestra de la capella.

Retaule *in situ* abans de retaurar

Quadre del Martiri de Santa Caterina, abans i després del procés de conservació restauració